

การอภิปราย : แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้-การวิจัยในห้องสมุด (3) “Information Commons กับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้”

รุจเรขา วิทยาวุฑฒิกุล

ในศตวรรษที่ 21 ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาระดับโลกหลายแห่งมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงโครงสร้างการดำเนินงานของห้องสมุดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการ โดยคำนึงถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักศึกษารุ่นใหม่ในยุค Generation Y ที่มีความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นหลัก โดยทำการปรับพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Spaces) จากห้องสมุดแบบดั้งเดิม เป็นพื้นที่ส่วนรวมแบบสาธารณะที่เรียกว่า **Information Commons** (*InfoCommons*) เพื่อให้บริการสารสนเทศในลักษณะ One-stop service ในสถานที่เดียวกัน โดยรวมบริการของห้องสมุด ได้แก่ งานบริการช่วยค้นคว้าวิจัย บริการทรัพยากรสารสนเทศแบบดิจิทัล เข้ากับงานด้านอื่นๆ ได้แก่ งานบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาทางคอมพิวเตอร์ บริการเครื่องคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ต่างๆ ที่นักศึกษาจำเป็นต้องใช้ จัดเตรียมเครื่องข่ายไร้สาย และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกทุกชนิด ปรับพื้นที่ให้มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสังคมและความร่วมมือกันของนักศึกษา เช่น จัดให้มีห้องสำหรับสัมมนากลุ่มย่อย ทบทวนบทเรียน ปรึกษาหารือร่วมกัน ฝึกซ้อมการนำเสนอ ให้บริการผลิตสื่อมัลติมีเดีย มีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ความชำนาญไว้คอยให้ความช่วยเหลือ มีห้องบริการเครื่องพิมพ์ รมภาพยนตร์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีบริการให้คำปรึกษาด้านการเขียนรายงาน วิทยานิพนธ์ วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ การใช้ภาษา การแปลภาษา และอื่นๆ ขยายขอบข่ายการบริการ กลายเป็น “**Learning Commons**” (Oblinger, 2006)

ห้องสมุดที่ให้บริการนักศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นหลัก มักนิยมปรับปรุงภูมิทัศน์ อาคารสถานที่ (physical learning spaces) เพื่อให้ทันสมัย ดึงดูดสายตา และออกแบบเฟอร์นิเจอร์ให้สะดวกต่อการใช้สอยอย่างคล่องตัว อาจมีการสำรวจความคิดเห็นหรือให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการออกแบบด้วย เพื่อให้ learning spaces ดังกล่าวใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างแท้จริง สำหรับนักศึกษายุคใหม่ที่มีความคุ้นเคยกับการใช้อินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกว่า NET Generation นั้น มักจะใช้อินเทอร์เน็ตตลอดเวลา และมักทำหลายอย่างพร้อมกันทั้งการเรียนและการใช้ชีวิตส่วนตัวในสังคม (multitasking) ดังนั้น จึงเหมาะกับการบริการในลักษณะของ virtual learning spaces เช่น สามารถเข้าถึงสารสนเทศผ่านอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา (ubiquitous learning environment) สามารถเรียนรู้นอกห้องเรียนและนอกสถานที่ได้ รวมทั้งจาก iPod และโทรศัพท์มือถือ

* นักเอกสารสนเทศ ชำนาญการ หัวหน้างานสารสนเทศและห้องสมุดสดงค์ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล e-mail : scras@mahidol.ac.th เว็บไซต์หน่วยงาน <http://stang.sc.mahidol.ac.th>

MAHIDOL UNIVERSITY
Wisdom of the Land

reference & research services,
libraries, information resources

"InfoCommons"

IT services, computer consultation,
pervasive technology, wireless,
Ubiquitous power outlets,
extensive softwares

writing centre,
statistic consultation,
teaching support

"Learning Commons"

social & seamless work environment
group study rooms, peer-tutoring, classroom, practice presentation room,
collaborative work, multimedia production, theatre, café, career centre

ภาพที่ 1 : องค์ประกอบของ Information Commons และ Learning Commons

แต่สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแล้ว อาจมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากนักศึกษาปริญญาตรี จาก รายงานประจำปีของ British Library Annual Report 2009-2010 ได้มีการศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาปริญญาเอก Generation Y หรือ NET Generation พบว่า นักศึกษาจำนวนมากกว่า 50% ชอบศึกษาค้นคว้าโดยใช้ห้องทำงานที่ มหาวิทยาลัย รองลงมาคือห้องปฏิบัติการภายในมหาวิทยาลัย และจากที่บ้าน ส่วนสถานที่ที่นิยมน้อยมาก ไม่ถึง 5% คือห้องสมุด (British Library, 2010, p.55) ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ห้องสมุดจะต้องพิจารณาหาแนวทางในการปรับกลยุทธ์การบริการสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้เหมาะสม โดยเพิ่มการทำงานในลักษณะสร้างร่วมมือ (collaborative work) กับหน่วยงานอื่นทางด้านไอทีและด้านการศึกษา รวมทั้งร่วมมือกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาให้มากขึ้น และควรเน้น virtual learning spaces และการ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์

รายงาน 2010 The Horizon report ซึ่งจัดทำโดย The New Media Consortium และ EDUCAUSE Learning Initiative ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีอุบัติใหม่ที่จะนำมาใช้ในวงการการศึกษาภายในระยะเวลา 5 ปี (2010-2015) ในปีแรกเป็นเรื่องของ mobile computing และ open content ปีที่ 2-3 เป็นเรื่องของ electronic books และ simple augmented reality ปีที่ 4-5 เป็นเรื่องของ touch and gesture computing และ visual data analysis (Johnson, 2010) สำหรับการนำเทคโนโลยีอุบัติใหม่มาประยุกต์ใช้ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ปัจจุบันได้เริ่มมี การบริการผ่านโทรศัพท์มือถืออีกบ้างแล้ว เช่น open hours, library directory, contact us, library catalog, ask a

librarian, news & events และ main library website เป็นต้น โดยเริ่มเป็นครั้งแรกในปี 2008 จากบริการของห้องสมุด MIT และมหาวิทยาลัย stamford ส่วนการใช้เทคโนโลยี electronic books ซึ่งหมายถึง e-book readers พบว่า Lewis Music Library ของ MIT ได้เริ่มเปิดให้บริการยืมเครื่อง iPad ที่บรรจุเพลงและคลิปวิดีโอ โดยให้ยืมเป็นเวลา ชั่วโมง ส่วนห้องสมุดมหาวิทยาลัย Texas A&M ให้บริการยืมเครื่อง Kindle ที่บรรจุหนังสือจำนวน 150 เล่มที่ซื้อจาก Amazon โดยให้ยืมเป็นเวลา 7 วัน นับเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่ให้บริการในลักษณะนี้ (Clark 2009)

สำหรับในประเทศไทย ปัจจุบันมีห้องสมุดหลายแห่งที่ได้ดำเนินการปรับปรุงอาคารสถานที่หรือ physical learning spaces ให้ทันสมัย แต่บางแห่งอาจเน้นการสร้าง virtual learning spaces มากกว่า สิ่งที่ควรคำนึงคือ วัฒนธรรมการเรียนการสอน ความพร้อม งบประมาณ พฤติกรรมและความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก การปรับปรุงวิธีการบริการไปสู่ Information Commons และ learning commons นั้น จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรห้องสมุดที่มีความรู้ความสามารถและทักษะทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศจำนวนมากเพียงพอ หรือใช้วิธีประสานงานร่วมมือกับหน่วยงานอื่น สนับสนุนให้เกิดสังคมออนไลน์ที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงและสร้าง information resources ได้เอง ห้องสมุดต้องมีความเป็น “environment” มากกว่าจะเป็นเพียง “facility” และเปลี่ยนจาก Information Services มาเป็น User Services

สุดท้าย เป็นการแนะนำหน่วยงานของผู้เขียน คือ Stang Mongkolsuk Library and Information Commons ซึ่งเป็นห้องสมุดเฉพาะ มีบุคลากรจำนวน 20 คน ให้บริการแก่อาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์การแพทย์โดยเน้นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นหลัก จึงให้ความสำคัญแก่ Virtual Learning Spaces มากกว่า Physical Learning Spaces ประกอบด้วย 3 หน่วยย่อย และให้บริการตามหลักการของ Information Commons คือ 1) ห้องสมุดสตงค์ มงคลสุข ให้บริการช่วยการค้นคว้าและบริการทรัพยากรสารสนเทศ 2) หน่วยเทคโนโลยีสารสนเทศทางวิชาการ (Academic IT) ให้บริการและให้คำปรึกษาทางด้านไอทีผลิตภัณฑ์มีเดีย บริการฝึกอบรมซอฟต์แวร์ต่างๆที่มีความจำเป็นต่อการเรียนการสอน และดูแลระบบเครือข่ายไร้สายสำหรับผู้ใช้บริการ 3) หน่วยสารสนเทศงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ (CSIR) ให้บริการและให้คำปรึกษาทางด้านสารสนเทศเพื่อการวิจัย การวิเคราะห์ผลงานวิจัย แนะนำการเขียนบทความทางวิชาการ และสร้างสารสนเทศบนเว็บไซต์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Wiki, Blog, Facebook, Twitter เป็นต้น มีเว็บไซต์บริการอยู่ที่ <http://stang.sc.mahidol.ac.th>

รายการอ้างอิง

รายการอ้างอิง

- Aldrich, Alan W. (2010). Universities and Libraries Move to the Mobile Web. *EDUCAUSE Quarterly Magazine*, Volume 3, Number 2.
- British Library (2010). Researchers of Tomorrow: A three year (BL/JISC) study tracking the research behaviour of 'Generation Y' doctoral students. British Library Annual Report 2009-2010. June 2010.
- Clark, Dennis T. (2009). Lending Kindle e-book readers: first results from the Texas A&M University project. *Collection Building*, 28, 146-149.
- Johnson, L., Levine, A., Smith, R., & Stone, S. (2010). *The 2010 Horizon Report*. Austin, Texas: The New Media Consortium.
- Oblinger, Diana G. (2006). *Learning Spaces*. EDUCAUSE, October 2006.
- Oblinger, Diana G. and Oblinger, James L. (2005). *Educating the Net Generation*. EDUCAUSE, February 2005.